

5. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07 – Управління та адміністрування, спеціальність 071 – Облік і оподаткування: наказ Міністерства освіти і науки України від 19.11.2018 р. № 1260. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/071.pdf> (дата звернення: 10.04.2024).

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В ЕПОХУ ДИДЖИТАЛІЗАЦІЇ: СТРАТЕГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

ЄРЕМЕНКО Денис,

*професор Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного, Україна
orcid.org/0000-0002-9491-3817*

ЄРЕМЕНКО Лариса,

*доцент Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного, Україна
orcid.org/0000-0002-2871-1184*

КАЛІСТИЙ Руслан,

*аспірант Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного, Україна*

При визначенні діджиталізації вчені користуються поняттям насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційної взаємодії між ними.

Цифрова економіка орієнтована на цифрове перетворення всіх сфер людської життєдіяльності, надаючи їм значний економічний і соціальний ефект, відкриває нові потужні можливості для держави, суспільства і громадян [1, 2].

Напрямами діджиталізації національної економіки є:

- формування відповідної інформаційної інфраструктури;
- створення єдиного інформаційного простору;
- нормативно-правове регулювання;
- підготовка програми навчання спеціалістів;
- держуправління в цифровій сфері;
- інформаційна безпека;
- розробка інноваційних цифрових технологій [2, 3].

Сучасні національні цифрові стратегії стосуються питань розвитку економіки, створення інноваційних підприємств, підвищення зайнятості населення.

Для того щоб забезпечити собі стійке функціонування і динамічний розвиток, суб'єкти господарської діяльності змушені знаходити механізми швидкої адаптації до сучасних умов господарювання. Однак практичне забезпечення сталого функціонування вимагає, перш за все, наукового обґрунтування змісту економічної безпеки.

Економічна безпека підприємства як суб'єкта господарської діяльності обґрунтовується визначенням ролі та місця підприємства в системі суспільно-виробничих відносин. На цьому рівні завдання економічної безпеки, крім сприяння отриманню підприємством прибутку, також включають протидію нечесній конкуренції, корупції, рейдерству, організацію захисту інтересів засновників підприємства та його акціонерів.

При забезпеченні економічної безпеки підприємства в цифровій економіці необхідно враховувати наступні компоненти:

- фінансова безпека визначає фінансову стійкість для забезпечення функціонування та розвитку підприємства.
- торгово-економічна безпека характеризується наявністю ресурсної бази та наявною спеціалізацією підприємства.
- правова безпека визначається наявністю законодавчих та нормативно-правових актів на підприємстві.
- кадрова безпека передбачає ефективне формування та використання кадрового потенціалу підприємства з метою забезпечення та підтримки економічної стійкості його діяльності.

Цифрова трансформація передбачає впровадження та інтеграцію сучасних цифрових технологій у всі сфери бізнесу і призводить до принципових змін у тому, як підприємства забезпечують захист для себе, своїх працівників, клієнтів, партнерів, досягаючи власних та спільних, економічних та соціальних цілей швидше, дешевше, якісніше. Особливе значення цифрова трансформація набула в період епідемії коронавірусу. Найбільше постраждали сфери бізнесу, на діяльність яких накладаються прямі обмеження у зв'язку з введенням карантинних заходів: розважальна-культурні заклади, готельно-ресторанний бізнес, туристичні послуги, сфера надання косметологічних послуг [4].

В зоні ризику опинилися: пасажирські перевезення, страхування, будівництво, недержавні освітні заклади та подібне. У той же час торгівля продуктами харчування, медикаментами, засобами гігієни, інтернет-торгівля та доставка товарів до споживача не зазнали значних збитків. Активний розвиток цифрових технологій надає вітчизняним підприємствам та організаціям широкі можливості для застосування передових підходів у процесі привернення цільової

аудиторії. Особливе місце в цьому напрямку відводиться розвитку замовлення товарів через Інтернет, зокрема через мобільні додатки, оскільки поступово зростає кількість клієнтів, які віддають перевагу придбання товарів за допомогою технології електронної комерції.

У умовах обмежених ресурсів підприємства зосередилися на різних програмах лояльності, рекламі, миттєвій оплаті товарів за допомогою мобільних додатків, налагодженні зворотного зв'язку і т. д. Міжнародні гравці вже давно зосереджені на підвищенні комфорту покупця, впроваджуючи 3D-примірочні, зручну навігацію в великих магазинах та інше. Таким чином, цифрова трансформація для вітчизняних підприємств має позитивний соціально-економічний характер, оскільки спрямована на покращення якості товарів і послуг, розвиток інфраструктури, поява нових продуктів і послуг і скорочення витрат. Тому сучасні технології повинні бути інтегровані у всі бізнес-процеси підприємства. В результаті підвищується продуктивність кожного співробітника і рівень задоволення клієнтів, а підприємство здобуває репутацію прогресивної компанії. Однією з особливостей цифрової економіки є зсув акценту з матеріальних ресурсів на інформаційні ресурси [5].

Зростання кількості порушень безпеки в умовах діджиталізації економіки пов'язане з постійним ускладненням і зростанням масштабів застосування цифрових технологій. Таким чином, простежується пряма залежність між рівнем розвитку та впровадженням цифрової економіки у діяльність підприємств і їх економічною безпекою. Інформаційні потоки відіграють як незалежну, так і обслуговуючу роль, оскільки вони супроводжують всі інші потоки (фінансові, матеріальні, кадрові та інші) в умовах як внутрішньої, так і зовнішньої середовища підприємства. Особливістю забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах діджиталізації є питання, які потребують вирішення, а саме:

- розробка і впровадження сучасної концепції безпеки підприємства (впровадження нових напрямків економічної безпеки на підприємстві, норм і критеріїв, пристосованих до діджиталізації);
- постійний моніторинг існуючих та потенційних загроз економічній безпеці підприємства та прогнозування даних, що характеризують стан економічної безпеки на підприємстві.

Класифікація загроз безпеки за певними критеріями відіграє важливу роль у практичній діяльності щодо забезпечення економічної безпеки підприємства в цифровій економіці і допомагає вдосконалити організацію протидії загрозам і ризикам відповідно до їх специфічних характеристик. Найбільш вагомими критеріями є:

- розташування джерела небезпеки (зовнішні або внутрішні загрози);
- характер небезпеки (фінансова, кадрова, правова, інформаційна, фізична);
- рівень суб'єктивних оцінок загрози (власником бізнесу, керівництвом, службою безпеки підприємства);
- рівень «зрілості» загрози та інші [6].

У контексті діджиталізації з'являється перелік нових загроз, які стоять перед керівництвом та службою безпеки на підприємстві:

- вживання додаткових заходів збереження комерційної таємниці та встановлення режиму комерційної таємниці як одного з напрямків захисту бізнес-процесів та управління ними;
- створення (посилення) структури забезпечення інформаційної безпеки на підприємстві з використанням інформаційних технологій (попередження витоку інформації, що циркулює в інформаційних системах внаслідок несанкціонованого доступу та через технічні канали);
- уточнення алгоритму функціонування служби безпеки підприємства та інше [7].

Необхідною умовою забезпечення економічної безпеки підприємства є цілісність та безпека його майна, захист інтересів підприємства. Достатньою умовою забезпечення економічної безпеки підприємства є ефективне використання його майна та інтересів як у стратегічному, поточному, так і в тактичному аспекті.

Якщо безпека майна забезпечується на законодавчому рівні, то ефективність його використання залежить від керівництва та персоналу.

Впровадження цифрових технологій відкриває додаткові можливості. Швидкий доступ до інформації через інтернет підвищує ефективність співпраці між усіма ланками ланцюжка створення вартості. Створення баз даних дозволяє підвищити ефективність управління підприємством і виробництвом продуктів харчування загалом, знизити ризик аварійних ситуацій та їхні негативні наслідки. Покращення ефективності комунікацій, яке забезпечує діджиталізації, сприяє підвищенню прозорості між суб'єктами економічної сфери та встановленню довірчих відносин [7].

Отже, з'явлення зовнішніх та внутрішніх загроз і ризиків в сучасних умовах є неминучим, і для того, щоб протистояти їм, необхідно створити найбільш ефективні та сучасні заходи безпеки, використовуючи комплексний захист усіх ресурсів підприємства від різних атак. В загальному забезпечення економічної безпеки підприємства безпосередньо залежить від ефективного управління його бізнес-процесами як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі.

Цифрова трансформація спрямована на впровадження та інтеграцію сучасних цифрових технологій у всі сфери бізнесу, що призводить до принципових змін у тому, як діють підприємства, як вони створюють цінність для себе, своїх працівників, клієнтів, партнерів, досягаючи власних та спільних, економічних та соціальних цілей швидше, дешевше, якісніше. А для того, щоб ефективно використовувати цифрові дані, компаніям необхідне впровадження та постійне вдосконалення цифрових технологій, які допоможуть покращити результати діяльності, підвищити конкурентоспроможність та адаптуватися до сучасних тенденцій на ринку. Хоча впровадження технологій пов'язане з певними ризиками, практика показує, що такий крок є більш ефективним та безпечним, ніж подальше використання старих технологій, схем та методів роботи.

Список використаних джерел

1. Девенпорт Т. Х. Інноваційний процес: реінжиніринг за допомогою інформаційних технологій. Бостон, Массачусетс: Видавництво Гарвардської бізнес-школи, 1993. 229 с.
2. Трусова Н.В., Єременко Д.В. Цифровізація інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів бізнесу в мережевій ІТ-системі Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного. 2022. № 1 (45). С.104-114.
3. Clemons E. K., Reddi S. P., Row M. C. (1993). The Impact of Information Technology on the Organization of Economic Activity: The «Move to the Middle» Hypothesis // Journal of Management Information Systems, 10(2), 9–35.
4. Cordella A., Simon K. A. (1997). The Impact of Information Technology on Transaction and Coordination Cost // Information Systems Research.
5. Johns N. (2015) Regulating the Digital Economy // ORF Special report, no. 6, December, New Delhi.
6. Natalia V. Trusova, Roman I. Oleksenko, Sergey V. Kalchenko, Denys V. Yeremenko, Stanislava R. Pasieka, Svitlana A. Moroz. Managing the intellectual potential in the business-network of innovative digital technologies. Estudios de Economia Aplicada, 2021, 39(5), pp. 1–15
7. Natalia V. Trusova, Denys V. Yeremenko, Serhii V. Karman, Iryna V. Kolokolchukova, Svitlana V. Skrypnyk. Digitalization of investment-innovative activities of the trade business entities in network IT-System. Estudios de Economia Aplicada, 2021, 39(5), pp. 1–19